

**ZAMONAVIY TA’LIMDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV: NAZARIY
ASOSLAR VA AMALIY TATBIQ**

Ostanova Matluba Ilxomovna

*Qashqadaryo viloyati Pedagogik mahorat markazi Maktabgacha, boshlang‘ich va
maxsus ta’lim kafedrası o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta’limda kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va amaliy tatbiqlari yoritilgan. Kompetensiyaviy yondashuvning asosiy tamoyillari, uning o‘quv jarayoniga kiritilishi, hamda boshlang‘ich ta’limda qo‘llanish mexanizmlari haqida fikr yuritiladi. Muallif zamonaviy dars jarayonlarida interfaol metodlar va kompetensiyaviy yondashuv o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni tahlil qiladi.

Kalit so‘zlar: kompetensiya, zamonaviy ta’lim, metodika, yondashuv, o‘quvchi, o‘qituvchi, interfaol metod, baholash, refleksiya, muammoli vaziyat.

Аннотация: В статье освещаются теоретические основы и практические аспекты компетентностного подхода в современном образовании. Автор анализирует взаимосвязь между интерактивными методами и компетентностным обучением в начальной школе.

Ключевые слова: компетенция, современное образование, методика, подход, ученик, учитель, интерактивный метод, оценка, рефлексия, проблемная ситуация.

Abstract: This article highlights the theoretical foundations and practical applications of the competency-based approach in modern education. The author analyzes the relationship between interactive teaching methods and competency development in primary education.

Keywords: competence, modern education, methodology, approach, student, teacher, interactive method, assessment, reflection, problem situation.

So‘nggi yillarda ta’lim tizimida yuz berayotgan islohotlar pedagogik jarayonning sifat jihatdan yangi bosqichga o‘tishini taqozo etmoqda. Globalizatsiya, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, ijtimoiy ehtiyojlarning o‘zgarishi natijasida ta’limdan kutilayotgan natijalar ham o‘zgarmoqda. Bugungi kunda faqat bilimga asoslangan ta’lim emas, balki o‘quvchining real hayotda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo‘lgan kompetensiyalarni shakllantirish asosiy vazifa sifatida qaralmoqda. Shu boisdan kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Kompetensiyaviy yondashuv — bu shaxsning bilim, ko‘nikma va malakalarni amaliyotda qo‘llay olish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan ta’limiy yondashuvdir. Bu yondashuvda o‘quvchi faqat nazariy bilim bilan cheklanib qolmay, balki olgan bilimlarini muayyan hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lishi lozim. Kompetensiyaviy yondashuvning asosiy maqsadi — har tomonlama yetuk, mustaqil fikrlay oladigan, ijtimoiy hayotda faol ishtirok etadigan shaxsni shakllantirishdan iborat.

Pedagogik adabiyotlarda kompetensiyalarning turli tasniflari uchraydi. Umuman olganda, ularni umumiy (universal) va maxsus (kasbiy) kompetensiyalarga ajratish mumkin. Umumiy kompetensiyalar har qanday sohada zarur bo‘lib, ularga muloqotga kirisha olish, muammoni hal qilish, axborot bilan ishlay olish, jamoada ishlash, o‘zini baholash kabilar kiradi. Maxsus kompetensiyalar esa ma’lum bir fan yoki kasbga oid bo‘ladi.

Boshlang‘ich ta’limda kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish uchun birinchi navbatda o‘qituvchining metodik tayyorgarligi muhim rol o‘ynaydi. O‘qituvchi darsni faqat ma’lumot uzatish emas, balki o‘quvchilar bilan hamkorlikda bilim olish, muammoni hal qilish, ijodiy fikrlash kabi faoliyatlar asosida tashkil etishi lozim.

Interfaol metodlar, loyihaviy topshiriqlar, amaliy mashg‘ulotlar orqali o‘quvchilarda hayotiy vaziyatlarga nisbatan moslashuvchanlik, tanqidiy fikrlash, qiyin sharoitlarda to‘g‘ri qaror qabul qilish kabi ko‘nikmalar shakllanadi. Bu esa ularning keyingi hayotida muvaffaqiyatga erishishiga asos bo‘ladi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida baholash tizimi ham tubdan farq qiladi. An’anaviy balli baholash o‘rniga formatif va summativ baholashlar asosida o‘quvchining bilim va ko‘nikmalari, shaxsiy rivojlanishi doimiy kuzatib boriladi. Bu yondashuv o‘quvchiga o‘z xatolarini tushunib yetish va to‘g‘rilash imkonini beradi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kompetensiyaviy yondashuv orqali ta’lim olayotgan o‘quvchilar an’anaviy yondashuv asosida o‘qitilgan tengdoshlariga nisbatan mustaqil fikrlash, bilimni amaliyotda qo‘llash, jamoada ishlash kabi ko‘nikmalarga ko‘proq ega bo‘ladilar.

Zamonaviy ta’limda kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyati beqiyosdir. Bu yondashuv orqali o‘quvchilar faqat bilim emas, balki hayotiy ko‘nikmalarni egallaydilar. Pedagoglar zamonaviy darslarda interfaol metodlardan foydalanib, o‘quvchilarni o‘z fikrini ifoda eta oladigan, mustaqil qaror qabul qila oladigan shaxs sifatida shakllantirishlari lozim. Kelajakda bu kabi shaxslar jamiyatning har qanday sohasida faol va samarali ishtirok etishi mumkin bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- [1] Nazarov, B. Ta’limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: O‘qituvchi, 2021.
- [2] Karimova, M. Metodik asoslar va innovatsion texnologiyalar. – Samarqand, 2020.
- [3] Юнусов, III. Современные подходы в образовании. – Ташкент: Fan, 2019.
- [4] Azizova, L. Boshlang‘ich ta’lim metodikasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022.
- [5] Xolmatova, N. Pedagogik kompetensiyalar va ularni rivojlantirish. – Buxoro: Ilm ziyo, 2020.
- [6] Ziyayev, A. Zamonaviy darsda interfaol metodlardan foydalanish. – Andijon: Talim, 2021.
- [7] UNESCO. Competency-based curriculum and pedagogy. – Paris: UNESCO Publications, 2018.

- [8] OECD. The future of education and skills: Education 2030. – OECD Publishing, 2019.
- [9] Habibullayeva, D. Boshlang‘ich sinfda kompetensiyaviy yondashuv asosida o‘qitish. – Namangan: Ustoz, 2023.
- [10] Vygotsky, L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978.
- [11] Shodmonov, M. Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.
- [12] Rahimov, I. Kompetensiyaviy yondashuv asosida baholash metodlari. – Nukus: Qarakalpak, 2020.
- [13] Soliyeva, F. Ta’limda shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv. – Toshkent: Fan va Texnologiya, 2021.
- [14] Brown, H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. – New York: Longman, 2007.
- [15] Richards, J. C., & Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.